

Advies nr 03/2010 van 3 februari 2010

Betreft: Advies omtrent het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 19 maart 2004 *betreffende het lokaal sociaal beleid* (CO/A/2009/036)

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer;

Gelet op de wet van 8 december 1992 *tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens* (hierna WVP), inzonderheid artikel 29;

Gelet op het verzoek om advies van Dhr. Jo Vandeurzen, Vlaams Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, ontvangen op 17/12/2009;

Gelet op het verslag van Dhr. F. Robben;

Brengt op 3 februari 2010 het volgend advies uit:

I. ONDERWERP EN CONTEXT VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. Het decreet van 19 maart 2004 *betreffende het lokaal sociaal beleid* heeft tot doel om de toegang van elke burger tot de sociale grondrechten, vastgelegd in artikel 23 en 24, § 3 van de Grondwet te garanderen. Eén van de instrumenten die door de Vlaamse overheid werden ontwikkeld om dit doel te bereiken, betreft de zogenaamde "rechtenverkenner". Het voorontwerp van decreet tot wijziging van voornoemd decreet van 19 maart 2004 – dat het voorwerp uitmaakt van onderhavig advies – beoogt deze rechtenverkenner decretaal te verankeren.
2. De rechtenverkenner is een portaalsite waar basisinformatie wordt gebundeld over maatregelen die de verschillende overheden nemen om de sociale rechten te realiseren. De website geeft een overzicht van voordelen en tegemoetkomingen op het vlak van onderwijs, arbeid, inkomen, welzijn, cultuur,... De site brengt de federale, Vlaamse, provinciale en gemeentelijke maatregelen samen en verwijst gericht door naar organisaties en diensten waar de tegemoetkomingen en sociale voordelen aangevraagd kunnen worden.
3. Gebruikers kunnen de rechtenverkenner doorzoeken per doelgroep, per thema, op een trefwoord, in een alfabetische lijst van sociale voordelen en tegemoetkomingen (Van A-Z) of door het invoeren van een gedetailleerd "persoonlijke profiel". In het "persoonlijke profiel" kan men ook gedetailleerde informatie invullen over zijn/haar woning, gezin, inkomen,... Op basis van de verstrekte inlichtingen gaat de rechtenverkenner na welke maatregelen (voordelen, premies,...) relevant kunnen zijn voor de betrokkene. Op die manier krijgt de burger dus de mogelijkheid om proactief na te gaan op welke rechten hij aanspraak kan maken.
4. Om op basis van voornoemd "persoonlijk profiel" te kunnen zoeken, moet de burger vandaag nog manueel alle informatie invullen. Heel wat van deze gegevens zijn echter bekend bij de overheid daar zij worden bijgehouden in verschillende databanken. Het opzetten van een koppeling tussen de rechtenverkenner en deze gegevensbanken zou het invoerwerk voor de burger sterk kunnen vereenvoudigen.
5. Het voorontwerp van decreet beoogt een algemeen wettelijk kader te creëren voor de rechtenverkenner en voor het ophalen en verwerken door deze portaalsite van persoonsgegevens die in diverse overheidsdatabanken worden bewaard.

II. ONDERZOEK VAN DE ADVIESAANVRAAG

6. De Commissie stelt vast dat de rechtenverkenner een portaalsite betreft, via dewelke de burger bepaalde van zijn persoonsgegevens – die in verschillende databanken op lokaal, provinciaal, Vlaams en Federaal niveau worden opgeslagen – op een geïntegreerde wijze zal kunnen opvragen en dit specifiek om na te gaan op welke sociale rechten/voordelen/kortingen/... hij recht heeft. **Zij staat in beginsel positief ten aanzien van dit initiatief en de voorgestelde decretale omkadering ervan, mits rekening wordt gehouden met een aantal aandachtspunten.** Deze punten worden hierna uiteengezet.

A. De tussenkomst van integratoren die hiertoe wettelijk omkaderd zijn

7. De rechtenverkenner zal persoonsgegevens uit heel wat overheidsdatabanken opvragen en koppelen, om deze vervolgens geïntegreerd aan de burger ter beschikking te stellen. Aangezien de rechtenverkenner slechts een portaalsite betreft, zal deze wellicht beroep moeten doen op andere instanties die een dergelijke integratie van gegevens kunnen verzorgen. De Commissie neemt de gelegenheid te baat om nogmaals te onderstrepen dat de functie van integrator binnen de overheidssector dient te worden uitgevoerd door instantie(s) die hiertoe bij wet of bij decreet zijn aangeduid¹.

¹ Cf. Aanbeveling uit eigen beweging nr. 03/2009 van 1 juli 2009 *in verband met integratoren in de overheidssector*; Advies nr. 11/2009 van 29 april 2009 *inzake het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende de uitvoering van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer* (nrs. 33 e.v.); Advies nr. 01/2008 van 16 januari 2008 *m.b.t. het ontwerp van decreet betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer* (nrs. 18 – 20).

B. Het verkrijgen van de vereiste machtigingen

8. De Commissie wijst er op dat het operationaliseren van de rechtenverkenner er kan toe leiden dat er uitwisselingen en/of koppelingen van persoonsgegevens zullen plaatsvinden, die onderworpen zijn aan een voorafgaande machtigingsplicht. Zij denkt hierbij bijvoorbeeld aan de toepassing van artikel 36*bis*, WVP², en/of van artikel 8 van het Vlaams decreet van 18 juli 2008 *betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer*³. De Commissie beklemtoont dat onderhavig voorontwerp van decreet op geen enkele wijze afbreuk mag doen aan deze bestaande regels inzake machtigingen.

C. Voldoen aan de basisprincipes van de WVP

9. Zoals hoger vermeld (randnummer 8), zullen bepaalde concrete gegevensstromen die naar aanleiding van de operationalisering van de rechtenverkenner worden gecreëerd, desgevallend onderworpen zijn aan een voorafgaande machtigingsplicht. Het is evident dat de bevoegde sectorale comités en/of de Vlaamse Toezichtcommissie het beste geplaatst zijn om voornoemde concrete gegevensverwerkingen op hun conformiteit met de WVP te toetsen en dit op het ogenblik dat bij hen een machtigingsaanvraag zal worden ingediend. In onderhavig advies beperkt de Commissie zich dan ook tot een meer globale beoordeling van het voorontwerp van decreet, in het licht van de belangrijkste principes van de WVP.

a. Finaliteit

10. Krachtens artikel 4, § 1, 2°, WVP, moeten persoonsgegevens voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verkregen en mogen zij niet verder worden verwerkt op een wijze, die rekening houdend met alle relevante factoren, met name met de redelijke verwachtingen van de betrokkene en met de toepasselijke wettelijke en reglementaire bepalingen, onverenigbaar is met die doeleinden.

² "Binnen de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer wordt een sectoraal comité voor de federale overheid opgericht, in de zin van artikel 31bis. (...)"

Behalve in de door de Koning bepaalde gevallen, vereist elke elektronische mededeling van persoonsgegevens door een federale overheidsdienst of door een openbare instelling met rechtspersoonlijkheid die onder de federale overheid ressorteert een principiële machtiging van dit sectoraal comité, tenzij de mededeling reeds onderworpen is aan een principiële machtiging van een andere sectoraal comité opgericht binnen de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. (...)"

³ "De elektronische mededeling van persoonsgegevens door een instantie vereist een machtiging van de toezichtcommissie of van een kamer van de toezichtcommissie als vermeld in artikel 10, § 1, tenzij de elektronische mededeling van die gegevens al onderworpen is aan een machtiging van een ander sectoraal comité, opgericht binnen de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. (...)"

11. Het voorontwerp van decreet stipuleert het volgende:

"De Vlaamse Regering voorziet binnen de diensten van de Vlaamse overheid in de uitbouw van een rechtenverkenner als instrument voor rechtenonderzoek. De rechtenverkenner omvat een overzicht van maatregelen die de verschillende overheden nemen om de rechten van de burger, vastgelegd in artikel 23 en 24, §3 van de Grondwet, te realiseren. De rechtenverkenner laat de burger toe een gepersonaliseerd overzicht van relevante rechten aan te maken. Daarvoor kan de burger maximaal gebruik maken van zijn persoonsgegevens waarover de verschillende overheden beschikken. Dat moet gebeuren met inachtneming van de geldende bepalingen betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer."

12. De Commissie stelt vast dat de essentiële elementen van de met de rechtenverkenner vooropgestelde doeleinden zijn opgenomen in het voorontwerp van decreet.

13. Er wordt in het voorontwerp ook in het algemeen vermeld dat de burger maximaal gebruik kan maken van zijn persoonsgegevens die zich reeds in databanken van de overheden bevinden. De nota bij het voorontwerp van decreet maakt bovendien melding van het feit dat de toestemming van de burger zal gevraagd worden vooraleer zijn/haar persoonsgegevens bij de verschillende overheidsdatabanken worden opgevraagd. Beide elementen samen doen de Commissie besluiten dat er ook geen onverenigbare latere verwerkingen van persoonsgegevens zullen plaatsvinden. Zij suggereert evenwel om het principe dat de gegevensverwerking met toestemming van de betrokkenen zal plaatsvinden, in het voorontwerp van decreet op te nemen.

b. Proportionaliteit

14. In dit verband wordt in de nota bij het voorontwerp van decreet het volgende vermeld:
"De voorwaarden die binnen de rechtenverkenner aan elk recht zijn verbonden, maken het vervolgens mogelijk duidelijk af te bakenen welke persoonsgegevens nodig zijn in het kader van het persoonlijk profiel. Enkel deze persoonsgegevens kunnen opgehaald worden voor gebruik tijdens de gebruikerssessie om een selectie in het aanbod van rechten te maken."

15. De Commissie is van oordeel dat – indien deze geciteerde regel toegepast wordt – voldaan wordt aan artikel 4, § 1, 3°, WVP. Zij verzoekt om dit principe ook in de tekst van het voorontwerp van decreet op te nemen.

c. Aanduiding van een verantwoordelijke voor de verwerking

16. In casu ontbreekt de aanduiding van een verantwoordelijke voor de verwerking (zie artikel 1, § 4 WVP) in het voorontwerp van decreet. Men spreekt enkel over "*de diensten van de Vlaamse overheid*". Er dient evenwel een specifieke administratie of overheid te worden aangeduid als verantwoordelijke voor de verwerking. De verantwoordelijke voor de verwerking zal de verschillende door de WVP opgelegde verplichtingen moeten nakomen, waaronder de machtigingsaanvragen, informatieverstrekking, veiligheidsmaatregelen, naleving rechten betrokkenen (cf. supra en infra randnummers 8, 19, 22).

d. Bewaartermijn

17. Artikel 4, § 1, 5°, WVP, stelt dat de gegevens niet langer mogen bewaard worden dan voor de verwezenlijking van de doeleinden noodzakelijk is. Het voorontwerp van decreet maakt geen melding van een bewaartermijn.

18. De Commissie ziet – in het licht van de vooropgestelde doeleinden – ook geen redenen om persoonsgegevens te bewaren nadat de burger de zoekopdracht via de portaalsite heeft uitgevoerd. Het volstaat immers dat burger resultaat te zien krijgt, zonder dat de rechtenverkenner dit nadien bewaart. De Commissie vraagt om dit principe ook op te nemen in het voorontwerp van decreet.

e. Informatie ten aanzien van de betrokkenen

19. De Commissie verzoekt om op de portaalsite "de rechtenverkenner", informatie in de zin van artikel 9, WVP, te vermelden. Belangrijk aspect hierbij is dat de verstrekte informatie de burger moet toelaten om vlot te weten te komen waar hij zijn rechten (cf. artikelen 10, 12 en 15 WVP) kan uitoefenen. Dit wordt derhalve best vermeld bij het eerste contact met de betrokkenen, bijvoorbeeld via een pop-up-venster dat verschijnt wanneer de burger persoonsgegevens intypt op de portaalsite.

f. Beveiliging

20. In de nota bij het voorontwerp van decreet wordt het volgende vermeld: "*Bijzondere aandacht gaat uit naar de technische en organisatorische veiligheidsmaatregelen om de vertrouwelijkheid van de gegevens te waarborgen. De door de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer opgestelde referentiemaatregelen voor de beveiliging van elke verwerking van persoonsgegevens dienen hierbij als leidraad.*"

21. De Commissie neemt hier akte van en ze verwijst tegelijk naar haar aanbeveling met betrekking tot het toegangs- en gebruikersbeheer in de overheidssector⁴.

22. Ze wenst in het bijzonder te benadrukken dat er voor de rechtenverkenner een voldoende sterk authenticatie-middel van de identiteit dient te worden gekozen, zoals bijvoorbeeld de elektronische identiteitskaart. Er moet immers worden vermeden dat iemand in naam van een andere burger, opzoeken kan doen via de rechtenverkenner en op die manier de persoonsgegevens van laatstgenoemde kan raadplegen.

g. Eventuele verwerking van persoonsgegevens in de zin van de artikelen 6, 7, 8 WVP

23. De Commissie wijst er volledigheidshalve op dat, mocht de rechtenverkenner persoonsgegevens zoals bedoeld in de artikelen 6, 7, 8, WVP, verwerken, hierbij bijkomende waarborgen dienen in acht te worden genomen⁵.

OM DEZE REDENEN,

brengt de Commissie een gunstig advies uit over het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 19 maart 2004 *betreffende het lokaal sociaal beleid*, op voorwaarde dat rekening wordt gehouden met de volgende opmerkingen:

- de integratie van persoonsgegevens dient te gebeuren door instanties die hiertoe wettelijk/decretaal omkaderd zijn (randnummer 7);
- onderhavig voorontwerp van decreet mag op geen enkele wijze afbreuk doen aan de bestaande vereisten inzake machtigingen (randnummer 8);

⁴ Aanbeveling nr. 01/2008 van 24 september 2008 met betrekking tot het toegangs –en gebruikersbeheer in de overheidssector.

⁵ Cf. artikelen 6, 7 en 8 WVP en de artikelen 25 t.e.m. 27 van het koninklijk besluit van 13 februari 2001 *ter uitvoering van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens*.

- de tekst van het voorontwerp van decreet dient op volgende punten te worden aangevuld:
 - verduidelijken dat gegevensverwerkingen met toestemming van de betrokkenen zullen gebeuren (randnummer 13);
 - aanduiden van een verantwoordelijke voor de verwerking (randnummer 16);
 - bepalen dat de rechtenverkenner enkel gegevens mag verwerken die noodzakelijk zijn in het licht van de wettelijke/reglementaire voorwaarden die aan elk recht zijn verbonden (randnummers 14-15);
 - vastleggen dat de rechtenverkenner – na een raadpleging door een burger – de verwerkte persoonsgegevens niet zal bewaren (randnummer 18);
- de burger moet afdoende worden geïnformeerd omtrent de verwerking van zijn/haar persoonsgegevens (randnummer 19);
- de rechtenverkenner dient gebruik te maken van een voldoende sterk authenticatiemiddel (randnummer 22);
- mocht de rechtenverkenner persoonsgegevens in de zin van de artikelen 6, 7, 8, WVP, verwerken, dan dient rekening te worden gehouden met bijkomende voorwaarden (randnummer 23).

Voor de Administrateur m.v.,

De Voorzitter,

(get.) Patrick Van Wouwe

(get.) Willem Debeuckelaere